

АНАЛІЗ МОЛОЧНОЇ ПРОДУКТИВНОСТІ КОРІВ ЧЕРВНОНОЇ СТЕПОВОЇ ПОРОДИ ЗАЛЕЖНО ВІД РІВНЯ СТАБІЛЬНОСТІ ЇХ ЛАКТАЦІЙ

Н.С. Коротова, студентка VI курсу факультету ТВППТСБ*

Миколаївський національний аграрний університет

У статті наведено порівняльний аналіз молочної продуктивності корів залежно від рівня сталості їх лактаційної динаміки у першу лактацію на прикладі червоної степової породи. Встановлено, що серед трьох дослідних груп вищу продуктивність з віком справедливо очікувати від корів червоної степової породи, які мають середній рівень лактаційної стабільності у першу лактацію за індексом Йохансона-Хансона.

Ключові слова: червона степова, лактаційна динаміка, індекс сталості лактаційної динаміки Йохансона-Хансона

Постановка проблеми. Інтенсифікація молочного скотарства передбачає раціональне використання корів для отримання максимально високих надоїв за кожну лактацію [1]. Величина надою за лактацію у великій мірі залежить від найвищого добового надою і постійності (стійкості) лактаційної кривої, які зумовлені генетичними і середовищними факторами. Згідно даних Е.А. Арзуманяна (1978), надій корови за лактацію десь на 25% залежить від найвищого добового надою і на 75% – від характеру падіння лактаційної кривої. Висока і стійка лактаційна крива відображає здатність корови довгий час витримувати велике фізіологічне навантаження. Це потребує обов'язкового обліку характеру лактаційної діяльності [2].

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Лактаційна крива у корів важливий технологічний і селекційний показник. Вона являє собою «біологічний

---

* Науковий керівник – канд. с.-г. наук, доцент Сметана О.Ю.

годинник» за яким можливо з великою вірогідністю робити висновок про фізіологічний стан тварини [1].

На характер лактаційної кривої впливає рівень молочної продуктивності корів, умови годівлі й утримання, вгодованість, вік, сезон отелення, інтервал між отеленнями, кратність доїння, тип нервової діяльності.

За характером лактаційної кривої виділяють пересічно три типи корів:

- до першого відносять корів, які мають високу стійку лактаційну діяльність;
- корови другого типу після отелення дають високі надої, але в наступному їх швидко знижують. Їхня лактаційна крива висока проте нестійка, швидко спадаюча;
- третій тип корів має постійно низьку продуктивність. Вони характеризуються низькими надоями протягом усієї лактації при поступово понижуючій лактаційній кривій (стійка, низька лактаційна крива).

У виробничих умовах перевага надається коровам, у яких крива надоїв поступово зростає і рівномірно і знижується, тобто такі тварини мають високу лактаційну діяльність[1, 3].

Постановка завдання. У нашому дослідженні було поставлене завдання оцінити і порівняти рівень молочної продуктивності корів червоної степової породи залежно від рівня сталості їх лактаційної динаміки у першу лактацію.

Матеріал і методика. Для проведення дослідження були використані дані племінних карток від 58 корів червоної степової породи ДП «Племрепродуктор «Степове» Миколаївського району Миколаївської області. В основі експерименту був покладений принцип розподілу поголів'я на три дослідні класи з використанням наступних контрольних точок: $x_{1,2} = \bar{X} \pm 0,431\sigma$. Критерієм для розподілу слугували значення індексу сталості лактаційної динаміки за версією Йохансона-Хансона [4], який розраховувався за даними щомісячної молочної продуктивності корів у першу лактацію за формулою:

$$S_{JH} = 100(y_{180} - y_{90})/y_{90}, \quad (1)$$

де y_{180} – це надій за перші 180, а y_{90} – надій за перші 90 днів лактації відповідно.

В результаті, особини з величиною відповідного індексу сталості менше ніж $\bar{X} - 0,431\sigma$ потрапили до групи низькостабільних (НС), більше за $\bar{X} + 0,431\sigma$ – високостабільних (ВС), а ті що відповідали діапазону $\bar{X} \pm 0,431\sigma$ склали групу середньостабільних (СС).

Досліджуваних корів аналізували за всією вибіркою та у рамках сформованих груп досліду. Оцінку здійснювали за надоем (кг), вмістом жиру (%), кількістю молочного жиру (кг) за першу, другу, третю і вищу лактації.

На основі цих даних знаходили такі параметри як середні арифметичні значення, їх похибки та показники мінливості, такі як середнє квадратичне відхилення і коефіцієнт варіації за чотири досліджувані лактації. Достовірність різниці групових середніх оцінювали по відношенню до середньовибіркових значень відповідних параметрів [5]. Обробка матеріалів досліджень проводилася з використанням програмного забезпечення MS Excel 2013.

Результати досліджень. Аналізуючи продуктивність досліджуваних корів за надоем (табл. 1), бачимо, що за першу лактацію середні надії корів становлять 3687 кг, найвищий показник мають тварини класу ВС (3964 кг), а найнижчий – корови НС-класу (3557 кг). Середня мінливість досліджуваного показника за першу лактацію становить 18,01%. Найбільша мінливість даної ознаки (18,31%) спостерігається у класі СС, а найменша – 17,38% – у класі НС.

За другу лактацію надій у середньому становить 4115 кг. Найнижчий рівень молочної продуктивності мають тварини ВС-класу з величиною надою 3949 кг, на 157 кг молока більше дають тварини СС-класу, а корови класу НС мають найвищі надії за другу лактацію – в середньому 4231 кг. Середня варіабельність досліджуваної ознаки за другу лактацію становить 13,62%. Найменший показник коефіцієнту варіації спостерігається у корів НС-класу (11,05%), дещо вищий спостерігається у тварин СС (13,78%) та найвищий – у тварин класу ВС (16,98%).

За третю лактацію надій у середньому становить 4271 кг, корови СС-класу мають найвищий рівень надою, а саме 4499 кг, на 306 кг молока менше дають тварини ВС-класу, і найнижчий рівень надою мають корови класу НС з показником 4124 кг. Середній коефіцієнт варіації за дану лактацію становить

13,45%, при цьому найбільшу мінливість ознаки мають тварини ВС-класу (15,65%), дещо нижчий коефіцієнт варіації спостерігається у тварин класу СС (12,25%), і найнижчий рівень мінливості даної ознаки виявлений у корів НС-класу з показником коефіцієнту варіації 12,0%.

Таблиця 1

Продуктивність досліджуваних корів за надоєм, кг

Лактація	Клас розподілу	n	Рівень розвитку ознаки, її мінливість й вірогідність			
			$\bar{X} \pm S_{\bar{X}}$	σ	$C_v, \%$	t_d
Перша	НС	23	3557±131,8	618	17,38	0,82
	СС	20	3628±152,8	664	18,31	0,34
	ВС	15	3964±185,3	693	17,49	1,35
	У середньому	58	3687±87,2	664	18,01	×
Друга	НС	23	4231±99,7	468	11,05	0,94
	СС	20	4106±129,8	566	13,78	0,06
	ВС	15	3949±179,2	671	16,98	0,86
	У середньому	58	4115±73,6	560	13,62	×
Третя	НС	23	4124±105,5	495	12,00	1,13
	СС	20	4499±126,4	551	12,25	1,55
	ВС	15	4193±175,4	656	15,65	0,41
	У середньому	58	4271±75,4	575	13,45	×
	НС	23	4431±85,3	400	9,03	0,86
	СС	20	4629±97,5	425	9,18	0,88
	ВС	15	4510±145,0	543	12,03	0,06
	У середньому	58	4520±59,0	449	9,93	×

У середньому за вищу лактацію надій всіх досліджуваних груп корів становить 4520 кг. Найнижчий рівень молочної продуктивності мають тварини НС-класу з величиною надою 4431 кг. Тварини групи ВС мають середню продуктивність з поміж інших досліджуваних класів з величиною надою 4510 кг, а корови класу СС мають найвищі надої за вищу лактацію – в середньому 4629 кг. Середня варіабельність досліджуваної ознаки за вищу лактацію становить 9,93%. Найбільший показник коефіцієнту варіації відмічено у корів ВС-класу (12,03%), два інші класи НС та СС мають приблизно однаковий рівень мінливості – 9,03 та 9,18% відповідно.

Проаналізувавши продуктивність досліджуваних корів за вмістом жиру (табл. 2), можна зробити висновок, що в середньому за першу лактацію жирність молока становить 3,64%. При цьому найвищу жирність має молоко корів класу НС (3,65%), молоко тварин двох інших класів СС та ВС має приблизно однакову жирність – 3,64 та 3,63% відповідно. Середня мінливість даної ознаки для першої лактації становить 3,47%. Найвищий рівень мінливості спостерігається у тварин класу НС та СС (3,87% та 3,74%), а найнижчий – у корів ВС-класу (2,49%).

Таблиця 2

Продуктивність досліджуваних корів за вмістом жиру, %

Лактація	Клас розподілу	n	Рівень розвитку ознаки, її мінливість й вірогідність			
			$\bar{X} \pm S_{\bar{X}}$	σ	$C_v, \%$	t_d
Перша	НС	23	3,65±0,030	0,14	3,87	0,29
	СС	20	3,64±0,031	0,14	3,74	0,00
	ВС	15	3,63±0,024	0,09	2,49	0,34
	У середньому	58	3,64±0,017	0,13	3,47	×
Друга	НС	23	3,68±0,015	0,07	1,92	0,00
	СС	20	3,69±0,023	0,10	2,70	0,38
	ВС	15	3,64±0,032	0,12	3,32	1,16
	У середньому	58	3,68±0,013	0,10	2,61	×
Третя	НС	23	3,72±0,020	0,09	2,55	0,43
	СС	20	3,71±0,017	0,07	2,02	0,00
	ВС	15	3,69±0,028	0,11	2,88	0,66
	У середньому	58	3,71±0,012	0,09	2,45	×
Вища	НС	23	3,68±0,022	0,10	2,83	0,00
	СС	20	3,68±0,021	0,09	2,51	0,00
	ВС	15	3,66±0,025	0,10	2,61	0,72
	У середньому	58	3,68±0,013	0,10	2,63	×

За другу лактацію середня жирність молока у досліджуваних корів становить 3,68%. Найвища продуктивність корів за вмістом жиру спостерігається у тварин СС-класу (3,69%), що на 0,01% вище, ніж жирність молока корів НС-класу (3,68%) та на 0,05% вище ніж жирність молока ВС-групи (3,64%). Мінливість цієї ознаки в середньому становить 2,61%. Найменша

мінливість виявилась у тварин класу НС та СС з показником коефіцієнта варіації 1,92% та 2,70%, а найбільша – у корів ВС-класу (3,32%).

За третю лактацію середня жирність молока у досліджуваних корів становить 3,71%. Найвища продуктивність корів за вмістом жиру спостерігається у тварин НС-класу (3,72%), що на 0,01% вище, ніж жирність молока корів СС-класу (3,71%) та найнижчий вміст жиру в молоці спостерігається у тварин ВС-класу (3,69%). Мінливість цієї ознаки в середньому становить 2,45%. Найбільша мінливість виявилась у тварин класу ВС з показником коефіцієнта варіації 2,88%, а найменша – у корів НС- та СС-класу (2,55% та 2,02% відповідно).

Вміст жиру в молоці досліджуваних корів за вищу лактацію в середньому становить 3,68%. У класах корів НС та СС жирність молока становить 3,68%, що на 0,02% більше, ніж жирність молока корів ВС класу. Варіабельність даної ознаки в середньому становить 2,63%. Найвища мінливість виявлена у корів НС-класу (2,83%), а найнижча – у тварин класу СС (2,51%), що на 0,1% нижче, ніж мінливість жирності молока корів ВС-класу.

Після аналізу продуктивності корів за кількістю молочного жиру (табл. 3) можна зробити висновок, що за першу лактацію кількість жиру в молоці досліджуваних корів у середньому становить 134,4 кг. Найбільшу кількість молочного жиру виявлено у корів ВС-класу (144,0 кг), а у тварин СС-класу маса молочного жиру становить 132,1 кг. Найменша кількість молочного жиру спостерігається у корів класу НС з показником 130,2 кг. Мінливість цієї ознаки в середньому становить 18,79%. Найбільш мінливою кількістю молочного жиру виявилась у молоці корів НС-класу з показником коефіцієнту варіації 19,37%, а найменша мінливість спостерігається у класі СС (17,91%). Середня мінливість у тварин класу ВС (18,4%).

За другу лактацію кількість молочного жиру в середньому становить 151,5 кг. Найбільша кількість жиру спостерігається в молоці корів НС-класу (155,9 кг), найменша – у корів ВС-класу (144,4 кг), що на 10 кг менше ніж у тварин СС-класу (154,4 кг). В середньому коефіцієнт варіації для даної ознаки

становить 14,69%. Найбільша мінливість спостерігається у класі ВС (18,72%), менша мінливість у тварин класу СС (13,5%). Найнижчий показник коефіцієнта варіації виявився у тварин НС-класу і становить 11,88%.

Таблиця 3

Продуктивність досліджуваних корів за кількістю молочного жиру, кг

Лактація	Клас розподілу	n	Рівень розвитку ознаки, її мінливість й вірогідність			
			$\bar{X} \pm S_{\bar{X}}$	σ	$C_v, \%$	t_d
Перша	НС	23	130,2±5,38	25,2	19,37	0,66
	СС	20	132,1±5,43	23,7	17,91	0,36
	ВС	15	144,0±7,08	26,5	18,40	1,23
	У середньому	58	134,4±3,32	25,3	18,79	×
Друга	НС	23	155,9±3,95	18,5	11,88	0,90
	СС	20	154,4±4,78	20,8	13,50	0,52
	ВС	15	144,4±7,22	27,0	18,72	0,91
	У середньому	58	151,5±2,92	22,2	14,69	×
Третя	НС	23	153,1±3,65	17,1	11,18	1,11
	СС	20	166,6±4,55	19,8	11,90	1,58
	ВС	15	154,9±6,90	25,8	16,65	0,44
	У середньому	58	158,2±2,77	21,1	13,35	×
Вища	НС	23	163,4±3,62	17,0	10,39	0,65
	СС	20	170,2±3,63	15,8	9,30	0,88
	ВС	15	165,3±6,01	22,5	13,60	0,14
	У середньому	58	166,2±2,38	18,1	10,90	×

За третю лактацію кількість молочного жиру в середньому становить 158,2 кг. Найвищою ця ознака виявилась в молоці корів СС-класу (166,6 кг), що на 1,7 кг більше, ніж кількість молочного жиру у тварин ВС-класу. Найменша кількість жиру в молоці становить 153,1 кг у тварин класу НС. У середньому коефіцієнт варіації для даної ознаки становить 13,35%. Найбільша мінливість спостерігається у класі ВС (16,65%), майже однакова варіабельність спостерігається у тварин класів СС та НС, 11,18% та 11,90 % відповідно.

Середня кількість молочного жиру за вищу лактацію становить 166,2 кг. Найбільша кількість молочного жиру виявлена в молоці корів класу СС (170,2 кг), а найменша – в двох інших досліджуваних класах НС (163,4кг) та ВС (165,3

кг). Мінливість даної ознаки за вищу лактацію в середньому становить 10,9%, при чому найбільша мінливість спостерігається в ВС-класі (13,6%), дещо нижча мінливість спостерігається в НС-класі (10,39%), а найменша – у корів СС-класу (9,3%).

Висновки і перспективи подальших досліджень. Таким чином на основі проведених досліджень можна надати такі висновки. За даними першої лактації надої збільшуються в напрямку від групи з низькою стабільністю лактаційної динаміки до високостабільних. Разом з тим, за другу лактацію тенденція діаметрально протилежна. Якщо розглядати третю і вищу лактації, то найвищими надоями вже характеризуються особини класу СС.

Щодо вмісту жиру в молоці можна також говорити про наявність певних закономірностей розподілу середніх значень. Зокрема, за всі досліджені лактації особини з високостабільною динамікою місячних надоїв характеризуються меншим рівнем вмісту жиру. Тим часом, групи НС і СС мають завжди вищі значення цієї ознаки, а різниця між ними або відсутня, або складає 0,01%.

Розглядаючи кількість виробленого молочного жиру коровами дослідних груп, варто відмітити ідентичний характер розподілу середніх значень з аналогічними за надоями.

Тож, серед трьох дослідних груп вищу продуктивність з віком справедливо очікувати від корів червоної степової породи, які мають середній рівень лактаційної стабільності у першу лактацію за індексом Йохансона-Хансона.

У перспективі було б корисно провести аналогічні дослідження, використовуючи у якості критерію для формування дослідних груп інші індекси стабільності, зокрема Калантара, Гиль-2 тощо.

Список використаних джерел

1. Гавриленко М. Оцінка молочних корів за стійкістю лактації / М. Гавриленко // Тваринництво України. – №3. – 2002. – С. 17-19.
2. Катмаков П.С. Оценка лактационной деятельности коров / П.С. Катмаков, В.П. Гавриленко, Н.П. Катмакова // Зоотехния. – №7. – 2004. – С.22-24.

3. Емельянов А.С. Лактационная деятельность коров и управление ею / А.С. Емельянов. – Вологда : Молочное. – 1953. – 255 с.
4. Mahadevan P. The effect of environment and heredity of lactation. II. Persistency of lactation / P. Mahadevan // The Journal of Agriculture Science. – 1951. – № 41. – P. 89-93.
5. Лакин Г. Ф. Биометрия : учеб. пособие для биол. спец. вузов / Г. Ф. Лакин. – 4-е изд., перераб. и доп. – М. : Высш. шк., 1990. – 352 с. : ил.